

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 27.

Lýsingaprisur fyri petilreglu: 30 oyr, á forðduni, 20 oyr, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tísdag hin 3. juli 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Portio. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnarstovu og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

FERD EFTIR FERD verður tað begrundað, at ein partur av menniskjum, í samvitskuloyvi, hava funnið sær ein livuveg í at dýrkað vorur, sum tilvirkaðar eru í einum stað og seljast til tey, ið nýta vorurnar skulu. So mangan hevur henda illavorðna síða í samfelagnum verið framhildin: at gera sær burtur úr tí, sum aðrir hava gjørt, við at skrúða prísirnar upp, ið hvussu er einaferð og stundum fleiri ferðir, áður enn vorurnar koma til nýtslu í samfelagnum.

Her er tað, at hin *ikki-virðis-skapandi* kapitalurin arbeidir, bert ætla at nora um peningin við at oyðuleggja keypsmøguleikan hjá samfundsborgarunum. Kring um heimin sita hesir menn og dýrka vorur, og í mongum forum skammast teir ikki við at hogga sínar kløvur í neyðsynjarvorur, vorurnar, ið nýstast skulu til breyð. Eins og heimurin sum heild hevur mangar slíkar okrárar, so hava tey serstaka londini eisini sínar egnu.

Noreg er eitt av teimum londum, hvárið henda spekulatiónin er, hjá stakum peningmonnum, at liva hogt uppá at dýrka neyðsynjarvorurnar upp fyri sínum egnu landsmonnum, og í fyrsta syfti er tað kornid, sum teir hava eygu og fingrar eftir.

Fyri nokrum árum síðani samtykti Noregs fólkavald ting eina kornlóg. Eftir hesari skipan skuldi ríkisstýrið hava í sínum hondum alt keyp og solu, korninum viðvíkjandi. Hetta varð gjørt fyri at verja landsins íbúgvavar móti at verða útpindir av kornspekulantum. Noreg er ikki gilið fyri at vera av teim bestu kornlondum, og her er tað, at spekulantarir gera sær burtur úr við at uppkeypa so nógv, sum fæst innanlanda, og *har úti* arbeida teir saman við hilt sama slagid, og úrslitið verður, at teir kunnu fáa prísirnar so hugar fyri hesa neyðsynjarvorur, at tað gerst ólivuligt í landinum. Hogaflókkurin í Noreg starvaðist ifjor fyri at fáa gjørt enda á landsins kornhandli, og tað eydnaðist, í formáðurin á tingi nýtti sínar tær stemmur við at ganga ímóti fólkunum í hesum fori. Á henda hátt gjordist tað greiðari at stríðast frammanundan valinum, sum völdi, at Hogra noyddist frá stýrinum.

Nú hevur *Mowinkel* framlagt uppskot um at seta kornlógina aftur í gildi og fingið tað samtykt saman við arbeidaraflokkinum. Sjálvsgat vóru Hogra og Bónðaflokkurin ímóti. Ríkisstýrið hevur nú aftur kornhandilin í sínum hondum.

Hitt fíggjarliga.

Nøkur orð til J. P.

At eg skrivaði grein mína í »Føroya Social-Demokrat« fyri 12. juni, var hvorki meint sum háð um tey peningaligu viðurskiftir okkara og Danmarkar ámillum, eiheldur var tað skrivað fyri at forað fyri sjálfstýrisrørsluni í Føroyum; men eg litið bert vísa á, at vit ikki mega víla á hettar handilstap frá donum, sum nakra víska íntøku, tí mær kunnugt, so hava vit einki fast prógv fyri, at vit fáa hettar aftur. Míni orð ljóða heldur ikki at Jóannes Patursson hevur sagt, at sjálfstýrið einans skal byggjast á hettar avlop, men eg skrivaði: Millum annað roknar hann, at vit eiga 110 Milliónur hjá donum, frá teirri tíðini, tá einvalds-handilin var í Føroyum. Og seinni í grein míni stendur, at tað er »Luft og Humbug«, at byggja eitt fíggjarligt sjálfstýri á so óvissar íntøkur. Her mega tygum hava misst meg, tá tygum ikki fæta hettar betur enn, at eg meini bert við handilsavlopið; tí so átti tað ikki at staðið »millum annað«, eiheldur »óvissar íntøkur«; men »hann roknar«, at vit eiga 110 milliónir hjá donum og »óvissar íntøkur«.

Hvat viðvíkur hasum brúkslunum um allar teir peningar, vit nú fáa frá Danmark, skulu tygum ikki gremja tygum um, tí tað vita tygum so gott sum nakar, at soleingi vit eru saman við Danmark, er tað sjálvsgat, at vit fáa tann stundung, sum okkum torvar, eins og aðrir lutir í Danaríki, tí tað er Danmarks plikt at seta okkara land í góðan stand, tá vit eru í óstandi, antin teir hava haft nakran vinning av okkara landi ella ikki.

Um Ísland hevur fingið nakran pening frá Danmark, so er tað ikki av tí, at teir hava haft nakran serligan rætt til tað, sum endurgjald fyri handilsavlop frá teirri tíðini einhandlin var; men tað man heldur vera av tí, at Ísland — eins og Føroyar eru nú — ikki var í so góðum standi, sum sjálvst Danmark, tá tað fekk fíggjarligt sjálfstýri. Tað gevi og tygum eisini allan rætt í, at vit mega fáa okkara land í so góðan stand, sum tað eigur at vera, men ikki fyri handilsavlop, men bert tí vit hava rætt til at krevja tað, sum danskir borgarar.

Tað hevði gleit fleiri enn meg, um tygum høvdu vilja gjørt so væl, at lati Føroyingar vita hvat grundarlag tygum hava fyri, at tað er beinleiðis handilsavlop, ið Íslendingar fingja.

At enda vil eg bert siga eitt syndur um hettar navn, sum eg skrivaði undir grein mína. Tygum halda at eg má vera úr Miklagarði, tí eg brúki eitt grískt orð, sum undirskrift; men eru tygum so altíð í Íslandi, tá tygum skriva tey nógvu íslendsku orð í greinum tygara?

Archaios.

OVERBEFOLKNING OG UDVANDRING

Det er øjensynligt, at der er opstaaet en ikke ringe Interesse for Udvandring. En stor Del af Ungdommen synes at have opgivet Haabet om, om at der foreløbig kan blive Brug for arbejdsduelige og arbejdslystne Folk i Landet, og er derfor naaet til den Opfattelse, at de lige saa godt kan prøve Chancen ude i det fremmede, Naar man taler med Folk, der har besluttet at emigrere, faar man det Indtryk, at de fleste egentlig helst vilde blive herhjemme; men de føler sig tilovers, moder Afslag paa Afslag, naar de tilbydes der Arbejdskraft, eller faar i gunstigste Tilfælde Tilbud om saadanne Lovvilkaar — tiltrods for den megen Tale om de enorme Lønninger — at Lysten til at blive og arbejde paa slige Betingelser ikke kan være særlig stor.

Er Danmark overbefolket? Det er altid vanskeligt at fastslaa med absolut Sikkerhed, hvornaar et Land kan siges at være overbefolket; Vilkaarene kan erfaringsmæssigt ændre sig i Løbet af kortere Tid paa en saadan Maade, at et øjeblikkeligt Befolkningsstryk forsvinder. For hundrede Aar siden nærede man saaledes megen Frygt for, at Verden i en nær Fremtid skulde blive overbefolket; det var jo i den Tid Malthus opstillede sine pessimistiske Teorier om Udsigterne for Menneskeslægten Levevilkaar. I en fortrinlig Afhandling om »Udvandring« i »Socialt Tidsskrift« skriver Departementschef Adolph Jensen bl. a. herom: »Der fandtes i Datidens England en rodfæstet Overbevisning om Nødvendigheden af en Udtyndning af Befolkningen, og der fandtes i de ledende Kredse en stærk Vilje til ogsaa af politiske Hensyn at sprede Englændere i store Skarer ud over den ganske Jord... Gladstone vilde i 1841 anvende 100,000 Pund Sterl. til en storslaaet Kolonisering af Sydafrika. En Masseindvandring til Canada foresloges iverksat ved Midler, der halvt skulde udredes af Staten, halvt af Kommunerne og Grundejerne, som til Gengæld for, at de vilde blive befrieede for en stor Del af den tyngende Fattigheds, tillige skulde betale Udvandrerne Rejseudstyr. Den bekendte Oberst Torrens gik saa vidt at kræve 5 Millioner af Irlands Befolkning fort over Haveteet.

I 1870—80'erne, under den store Landbrugskrise, syntes Danmark at være overbefolket, og i denne Periode var Udvandringen fra Landet da ogsaa betydelig; men fra Midten af 1890'erne til 1920 kan det ikke siges at have voldt uovervindelige Vanskeligheder at skaffe den opvoksende Slægt Plads i Erhvervslivet, tiltrods

for, at Befolkningsforøgelsen i de sidste Aar var meget betydelig. Med det store Bagslag efter Krigstidens Økonomi, der paa Grund af forskellige Omstændigheder et Par Aar efter de militære Operationers Ophør, skiftede Billedet atter i de fleste europæiske Lande, ikke mindst i Danmark.

Fra det Tidspunkt syner Arbejdsløshed og Beskæftigelsesmangel at være bleven en kronisk Samfundsskade, Industriens Krigstidens Økonomi, der paa forskellige Omraader, blevet indsnævret, dens Afsætning er ikke tilstrækkelig stor til, at alle de Folk, der strømmer til under højkonjunkturen, og alle de Unge, der vokser op i disse Aar, kan blive anbragt i dette Erhverv, — saa meget mindre som den industrielle Udvikling paa de Omraader, hvor der er Fremgang at spore i Produktionen, indtil videre mere giver sig Udslag i forceret Tempo, forbedret Teknik og Forenkling af Fabriksarbejdet end i, at der bliver Brug for mere menneskelig Arbejdskraft.

Den naturlige Konsekvens heraf skulde jo være, at Befolkningen i stigende Tal søgte til Landets naturlige Hjælpkilder — først og fremmest Landbrugsjorden — og gav sig til at udnytte disse i højere Grad end før. Men ogsaa her synes alle Sunde for Tiden at være lukket. Gennem Aartier har Antallet af Personer, der har fundet Beskæftigelse i Landbruget, været nogenlunde konstant, tiltrods for at Landbrugsproduktionen er steget overmaade meget; Forklaringen herpaa ligger som bekendt deri, at alle Landbrugets Bierhverv efterhaanden er overgaaet til specielle Industrier, og at Tekniken samtidig har vundet Indpas i det egentlige Landbrugsarbejde. Resultatet har været, at en Mængde Sonner og Dotre af Landbruget maatte gaa til andre Erhverv.

Spørgsmaalet er nu, om man i Fremtiden kan regne med, at Befolkningen vil strømme den modsatte Vej, eller at Landbruget i hvert Fald vil kunne optage Landbobefolkningens egen Tilvækst og beskæftige denne. Saaledes som Forholdene ligger, er Udsigterne hertil vistnok meget ringe. De ny Hjem, der skabes gennem Udstykning er ikke ret mange i Forhold til Befolkningsstilvæksten.

Der opstaaer hos den unge Slægt ganske naturligt Ønsket om at slippe helt bort og udvandre til Lande, hvor der er Plads og gores Plads for arbejdsduelige og arbejdslystne Folk.

Dog kan man ikke sige, at en Masseudvandring er en saa fuldkommen kategorisk og uundgaaelig Nødvendighed. Herom skriver Departementschef Adolph Jensen i den for nævnte

Tandlæge BREND
traffes 11—5. Telf. 114.

J. H. O. DJURHUUS

VIRRETTSSAKFORARIN

er heimkomin og er at hitta á vanligum stað.

Kantortíð: 10—2 og 4—7.

Afhandling i »Socialt Tidsskrift«:

»Ganske vist kan der nævnes Eksempler aa, at Udvandring har været en ligfrem økonomisk Nødvendighed, fordi Forholdene i Hjemlandet var i den Grad elendige, at der maatte kunstig Formindskelse af Folkemængden til for at gøre dem blot taalelige. Det klassiske Eksempel er her Irland. Der har været Tider, da Udvandringen fra Irland nærmest havde Karakteren af en Landeflugt, da der af en Befolkning paa 6—7 Millioner Mennesker udvandrede indtil et Par Hundrede Tusinde aarlig. Et andet Eksempel er Italien, hvor det stigende Misforhold mellem Befolkningsforøgelsen og Landbrugsproduktionens Stagnation til Tider har fremkaldt en Udvandringsbevægelse af saa at sige eksplosiv Karakter, og af et saadant Omfang, at mange Landkommuner i Løbet af faa Aar mistede fra en Tredjedel til Halvdelen af deres Befolkning. Det er klart, at hvor der foreligger et saadant Befolkningsstryk, som det der drev Irlands og Italiens Udvandring op til ligefrem Flugt fra Hungeren, der maa den kunstige Befolknings-Formindskelse anses for et Gode. Men det skal straks siges, at saadanne Tilfælde foreligger ikke hos os. Selv i de Tider, da Udvandringen fra Danmark var paa sit højeste, havde Bevægelsen en ganske anden Karakter end den irske og den italienske.»

Imidlertid føles Befolkningsstrykket under de nuværende økonomiske Forhold ret stærkt. Dette er i nogen Grad en Efftervirkning af, at Udvandringen i Krigsaarene og Aarene nærmest derefter var under Normal; i de 13 Aar fra 1901 til 1913 udvandrede ca. 99,000 Personer fra Danmark til øversøiske Lande, men i de næste 13 Aar 1914 til 1926 kun ca. 59,000, d. v. s. ca. 40,000 færre. Men iøvrigt vedligeholdes — saaledes som Erhvervslivet for Tiden ligger — Befolkningsstrykket derved, at Befolkningen hvert Aar forøges med ca. 30,000 Individ; hvert Aar er der altsaa mange Tusinde flere Ansøgere om Plads i Erhvervslivet end dem, der dør bort.

Imidlertid ved vi, at Fødselshyppigheden i en Række Kulturlande, deriblandt Danmark, i de senere Aaringer har været nedadgaende, og denne Nedgang synes i den allersneste